

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa J. D.
przeciwko N. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o ustalenie istnienia stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 22 grudnia 2017 r., sygn. akt III Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Ł. oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 16 sierpnia 2017 r., którym ustalono, że powódkę J. D. i pozwaną N. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w W. łączyła umowa o pracę w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r., przy czym powódka była zatrudniona u pozwanej na stanowisku dyrektora ds. handlowych w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem zasadniczym 4.535 zł miesięcznie oraz dodatkiem funkcyjnym w wysokości 1.200 zł miesięcznie.

Pozwana zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego: art. 189 k.p.c., przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sprawie. Pozwana podniosła również zarzut naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: 1/ art. 365 § 1 k.p.c., przez nieuwzględnienie granic związania Sądu

wynikających z innych ustalonych judykatów; 2/ art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., art. 299 k.p.c. i art. 300 k.p.c., przez ustalenie stosunku pracy bez przeprowadzenia dowodu z przesłuchania reprezentanta pozwanej spółki; 3/ art. 233 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., skutkującego błędną oceną materiału dowodowego. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Zdaniem skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Wskazała na art. 2 Konstytucji RP i powołała się na ustrojową zasadę bezpieczeństwa i pewności obrotu prawnego. Stwierdziła, że nie bez znaczenia jest okoliczność, iż w sprawie sądowej o sygn. akt IV P [...] powódka, aby uwolnić się od odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie, złożyła własnoręcznie autoryzowaną umowę zlecenia, zaś w sprawie o sygn. akt IV P [...] Sąd uznał, że wykonywanie czynności na podstawie zlecenia w analizowanym okresie jest bezsporne. W niniejszej sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy, wbrew wydzwiękowi powołanych prejudykatów oraz zaprzeczając własnemu, uprzednio prezentowanemu stanowisku, powódka domaga się, aby ustalono, że w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r. strony łączył stosunek pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi

kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r.,

II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że chybiona jest teza o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podniosła zarzut związania Sądu wcześniejszymi orzeczeniami, które zapadły w sporach toczących się między tymi samymi stronami. Nie sprecyzowała

jednak, w naruszeniu jakiego przepisu upatruje powołanej przesłanki przedsądu. Argumentów za istnieniem oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach i zarzutach kasacyjnych, co nie jest rolą Sądu Najwyższego na etapie badania okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Warto jednak zauważyć, że do podnoszonych przez skarżącą kwestii Sąd Najwyższy odnosił się już w swoim orzecznictwie, w tym w wyroku z dnia 22 lutego 2018 r., II UK 713/16 (niepublikowanym), w którym wskazał, iż istotą wymiaru sprawiedliwości sprawowanego przez sądy jest samodzielne dokonywanie ustaleń faktycznych i ich oceny prawnej. Wyjątki od tej samodzielności, w tym także związanie innymi orzeczeniami, są określone w prawie i jako wyjątki nie mogą być rozumiane ani stosowane rozszerzająco. Jeden z takich wyjątków uregulowany został w art. 365 § 1 k.p.c. W myśl tego przepisu, orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z prawomocnością orzeczenia sądowego (zarówno w ujęciu materialnym, jak i formalnym) związana jest powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym jest to konstrukcja prawna odmienna - choć ściśle powiązana - z regulacją art. 365 § 1 k.p.c. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Natomiast moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może być rozważana jedynie wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami. Pierwszy z nich odnosi się tylko do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia. Ten aspekt występuje, gdy w poprzednim postępowaniu, w którym zapadło prawomocne orzeczenie, nie brała udziału choćby jedna ze stron nowego postępowania, a nie jest ona objęta prawomocnością rozszerzoną. Nie można bowiem takiej strony obciążać dalszymi skutkami wynikającymi z prawomocnego orzeczenia. Drugi aspekt mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest określony jako walor prawny rozstrzygnięcia

(osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Jest on ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej, polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 12/09, LEX nr 515722). Taka jest treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., a więc treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2009 r., II PK 302/08, LEX nr 513001). W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008 nr 1, poz. 20 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009 nr 2, poz. 20).

Ponadto w świetle utrwalonego w judykaturze poglądu, powagę rzeczy osądzonej ma w zasadzie tylko rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku, a nie uzasadnienie. Jeżeli jednak sentencja wyroku nie zawiera wyraźnych granic rozstrzygnięcia, aby ustalić granice powagi rzeczy osądzonej należy w pierwszej kolejności dokonać wykładni wyroku. Następnie trzeba posłużyć się treścią uzasadnienia, a jeśli nie zostało ono sporządzone, sąd orzekający musi sam - na podstawie akt sprawy - odtworzyć rozumowanie sądu, który wydał badane rozstrzygnięcie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1957 r., 1 CO 20/57, OSPiKA 1958 nr 10, poz. 261; postanowienie z dnia 25 lutego 1998 r., II UKN 594/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 37 oraz wyroki z dnia 15 marca 2002 r.,

II CKN 1415/00, LEX nr 53284; z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, LEX nr 55501; z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, LEX nr 402284; z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 63/07, LEX nr 485880; z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, LEX nr 345525; z dnia 13 marca 2008 r., III CSK 284/07, LEX nr 380931 i z dnia 3 czerwca 2008 r., I UK 323/07, OSNP 2009 nr 19-20, poz. 267).

Jak podniósł Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, sprawa o sygn. akt IV P [...], z powództwa N. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko J. D., toczyła się o odszkodowanie za mienie powierzone, a powództwo zostało oddalone. Natomiast w sprawie o sygn. akt IV P [...], powództwo wniosła J.D. przeciwko N. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W. o odszkodowanie tytułem niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę zawartej na czas określony. W żadnej ze wskazanych spraw przedmiotem rozpoznania nie było ustalenie, czy w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r. istniał między J. D. a N. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. stosunek pracy, czego dotyczy niniejsze postępowanie. Skarżąca powołuje się na okoliczność, że w sprawie IV P [...], której przedmiotem było odszkodowanie za mienie powierzone, dokonano ustalenia, zgodnie z którym od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r. strony łączyła umowa zlecenia (akta sprawy IV P [...] k. 400v.). Jednakże, jak wynika to z uzasadnienia zapadłego w tej sprawie orzeczenia Sądu odwoławczego, podstawą oddalenia roszczenia N. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. było to, że spółka nie wykazała elementów odpowiedzialności materialnej J. D. z art. 114 k.p., tj. wysokości szkody, naruszenia obowiązków i związku przyczynowego między szkodą a działaniem J. D. (akta sprawy IV P [...] k. 403v. i 405), a nie nieistnienie między stronami stosunku pracy. Postępowanie w sprawie o sygn. akt IV P [...] dotyczyło natomiast odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę na czas określony od 1 lipca 2013 r. do 31 sierpnia 2016 r. (akta sprawy IV P [...] k. 134), a więc innej - niż analizowana w tym procesie - umowy będącej podstawą nawiązania stosunku pracy.

W związku z powyższym brak jest w sprawie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

a